

SPROGSTART 1-3 ÅR

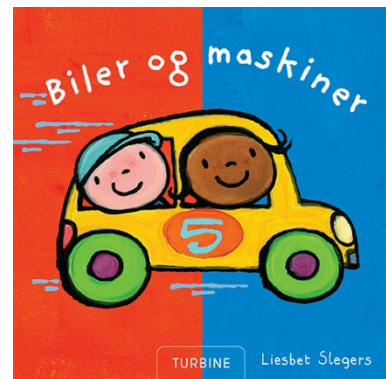
Trin-for-trin

Biler og maskiner af Lisbet Slegers (2021)

Tema: Fart på hjul!

Billedbogen *Biler og maskiner* er valgt, da litteraturen gennem ord, billeder, leg og samtale med afsæt i temaet om hjul og fart ofte vækker genkendelse og glæde blandt de yngste.

Sprogligt fokus: Lydlig opmærksomhed, ordforråd, skriftsproglige kompetencer og narrative kompetencer.

Det finder du i Sprogstartsposen

- Trin-for-trinmanualen til Sprogstartsposen
- Billedbogen *Biler og maskiner*
- A3-kopi af bogen
- Ark: Fokusord, billedbogssnak, sproglege
- Konkreter: Brandbil, blå blink
- 6 fotos af brandmand, politimand, etc. til terning
- 6 billedkort til Story Sequencer
- A3-ark med fotos af biler og maskiner

Ting og sager, du selv skal finde

- Posen med digitale læringsmaterialer

Sprogstartsmaterialerne må kun bruges under opsyn af en voksen.

Ugens indhold

Dag 1:

Højtlesning og fokusord for alle børn i gruppen, ca. fem børn.

Tid: Ca. 20 minutter.

Dag 2:

Guidet læsning og billedbogssnak. Børnene deles i to eller tre grupper efter dit kendskab til børnene.

Tid: To til tre gange ca. 20 minutter.

Dag 3:

Fælles oplæsning og sproglege. Børnene deles i to grupper efter dit kendskab til børnene.

Tid: To gange ca. 20 minutter.

SPROGSTART 1-3 ÅR

Dag 1 – *Biler og maskiner*

Det finder du i Sprogstartsposen

- Trin-for-trinmanualen til Sprogstartsposen
- Billedbogen *Biler og maskiner*
- A3-kopi af bogen
- Ark: Fokusord
- Konkreter: Brandbil, blåt blink
- A3-ark med fotos af biler og maskiner

Ting og sager, du selv skal finde

Det skal du gøre!

Syng første vers af *Sprogstartssangen*.

Vis billedbogen. Tal om forsiden og bagsiden, fortæl om forfatter og illustratør. Fortæl om bogens ryg. Hvad mon billedbogen handler om? Tal om billedbogens titel.

Fortæl børnene, at i dag skal vi tale om biler og maskiner – og fart på hjul!

Læs billedbogen to gange. Første gang med læseoplevelsen i fokus. Anden gang taler I om fokusord for hvert opslag. Brug billedbogens illustrationer til at understøtte fokusordene og konkreter fra Sprogstartsposen til visualisering af billedbogen. Sæt en bevægelse på ordet, når det er muligt. Vis læseretningen og peg på bogstaverne, mens du læser.

Syng sidste vers af *Sprogstartssangen*.

Læringsstigen

Gør-det-sværeste-strategi

Forudsige: Se på forsiden. Hvad mon bogen handler om? Handler den om noget med biler, eller handler den om nogen, der skal sove?

Generalisere: Bilen i bogen er blå. Har du set en blå bil? Har du set biler, som er andre farver? En rød bil? En gul bil?

Argumentere: Hvis du skulle vælge mellem at køre i bilen eller i traktoren, hvad vælger du så? Hvorfor vil du gerne køre i bilen/traktoren?

Gør-det-nemmere-strategi

Giv svaret: Se bilen! Den er blå? Hvilken farve er bilen?

Hjælpes ad: Lad os hjælpes ad med at finde brandbilen i bogen. Dé er den! Lad os hjælpes ad med at finde ambulancen... Tal om de forskellige biler og maskiner undervejs.

Begræns valg: Se skraldebilen! Henter skraldebilen vores skrald? Eller kører den med halmballer?

SPROGSTART 1-3 ÅR

Dag 2 – *Biler og maskiner*

Det finder du i Sprogstartsposen

- Trin-for-trinmanualen til Sprogstartsposen
- Billedbogen *Biler og maskiner*
- A3-kopi af bogen
- Ark: Billedbogssnak
- Konkreter: Brandbil, blå blink

Ting og sager, du selv skal finde

Det skal du gøre!

Syng første vers af *Sprogstartssangen*.

Fortæl børnene, at i dag skal vi tale om biler og maskiner – og fart på hjul!

Vis billedbogen. Tal om billedbogen. Spørg børnene om de kan huske, hvad billedbogen handler om.

Læs billedbogen og inddrag børnene i genfortælling af billedbogen undervejs.

Billedbogssnak. Spørgsmålene følger billedbogens opslag. Brug billedbogens illustrationer samt konkrete fra sprogstartsposen til at understøtte samtalen.

Syng andet vers af *Sprogstartssangen*.

Et lille tip

Fortolk, gentag og udvid, hvad barnet siger

- Når børn bruger protoord eller prøver at kommunikere i det hele taget, så reager på det.
- Gentag, hvad barnet sagde, men brug de rigtige ord fx "Nå, vil du have mere mad, skat?"
- Barnet har brug for sproglig feedback, så det kan spore sig mere og mere ind på korrekt brug og udtale af ord.

(Justin Markussen-Brown, *Sprogvinduet – Guiden til dit barns sprogudvikling*, 2019, s. 123)

SPROGSTART 1-3 ÅR

Dag 3 – *Biler og maskiner*

Det finder du i Sprogstartsposen

- Trin-for-trinmanualen til Sprogstartsposen
- Billedbogen *Biler og maskiner*
- A3-kopi af bogen
- Ark: Sproglege
- Konkreter: Brandbil, blå blink
- 6 fotos af brandmand, politimand, etc. til terning
- 6 billedkort til Story Sequencer
- A3-ark med fotos af biler og maskiner

Ting og sager, du selv skal finde

- Posen med digitale læringsmaterialer

Det skal du gøre!

Syng 1. vers af *Sprogstartssangen*.

Fortæl børnene, at i dag skal vi tale om biler og maskiner – og fart på hjul!

Vis billedbogen. Tal om billedbogen. Spørg børnene om de kan huske, hvad den handler om.

Læs billedbogen. Inddrag børnene i genfortælling af billedbogen.

Sproglege. Orienter dig i sproglegene og vælg mindst to sproglege, som passer til børnegruppen. Lav gerne flere, hvis I har lyst og ekstra tid. Forbered dig på forhånd på legen. Brug billedbogen som udgangspunkt for sproglegene, da de omhandler billedbogens tema. Legene giver børnene mulighed for at høre, se, gøre og røre ord i nye sammenhænge.

Syng 2. vers af *Sprogstartssangen*.

Litteraturforslag

199 store maskiner af Gabrielle Antonini, Gads Børnebøger, 2020

199 ting på vejen af Gabrielle Antonini, Gads Børnebøger, 2020

Baby elsker maskiner af Martina Hogan, Carlsen, 2020

Min bedste bog - maskiner, Carlsen, 2020

Mine første 100 køretøjer, Bolden, 2021

Mine første 100 maskiner, Carlsen 2021

På farten, Bolden, 2020

På farten: tag mig med, Karrusel, 2018

Ræv kører bil af Susanne Strasser, Turbine, 2020

SPROGSTART 1-3 ÅR

Fokusord til *Biler og maskiner*

Vælg de fokusord, der passer bedst til din børnegruppe. Lad børnene se, røre, gøre og sige ordene mange gange og i forskellige sammenhænge. Brug konkrete, fotos og billeder fra Sprogstartsposten undervejs.

En bil – se bilen! Den er blå. Er bilen blå eller grøn? Bilen har fire hjul, hvor mange hjul har bilen? Se bilen har lys foran og bagpå! Lyset foran er gult og lyset bagpå er rødt. Bilen har et rat. Det er far, der kører bilen. Hvem sidder bag i bilen?

En bus – se bussen! Bussen er gul og rød. Den har to automatiske døre og mange siddepladser. I bussen kan der være mange passagerer. Se! Der sidder nogen i bussen. De er passagerer i bussen. Det er en buschauffør, der kører bussen.

En ambulance – se ambulancen! Ambulancen kan køre meget stærkt. Det er fordi, den skal hjælpe nogen, der er kommet til skade. Ambulancen har blå lys på taget, og den kan sige en meget høj lyd! Hvad siger ambulancen mon? Kan du sige som en ambulance. Ambulancen er et udrykningskøretøj. Det betyder, at den kommer, når der er nogen, der har brug for hjælp.

En politibil – se politibilen! Politibilen er også et udrykningskøretøj. Politibilen kan køre meget hurtigt! Hvad siger politibilen? Kan I sige som en politibil? Hvad farve er lyset på politibilens tag? Kender I andre biler, som også har blå lys på taget?

En brandbil – se brandbilen! Brandbilen er rød! Er brandbilen rød eller grøn? Brandbilen har vandslanger med. Hvorfor har brandbilen mon vandslanger med? Hvem kører brandbilen? Er det en politimand eller en brandmand, der kører brandbilen? Brandbilen har blå lys på taget og den kan sige en meget høj lyd. Kender I andre udrykningskøretøjer, som har blå lys på taget og kan sige en høj lyd?

En tankvogn – se en tankvogn! I tanken på tankbilen er der mælk. Hvor kommer mælken mon fra? Mælken kommer fra koen. Tankbilen kører mælken på et mejeri. På mejeriet bliver mælken hældt på kartoner. Derefter bliver mælken kørt ud i butikken. Tankbilen har mange hjul! Tror I, at tankbilen kan køre hurtigt eller

langsomt? Har tankvognen blå lys på taget? Nej! Tankbilen har ikke blå lys på taget. Det er nemlig ikke et udrykningskøretøj.

En lastbil – se lastbilen! Lastbilen er rød. Bag i lastbilen kan der være mange forskellige ting. Lastbilen kan fx køre med varer, som skal ud i butikkerne. Hvem kører mon lastbilen? Er det mon en brandmand, der kører lastbilen? Nej! Det er en lastbilchauffør, der kører lastbilen.

En traktor – se traktoren! Den har en anhænger på. I anhængerens er der halmballer. Traktoren har meget store hjul bagpå og lidt mindre hjul foran. Traktoren er meget stærk! Den kan trække en anhænger (eller en vogn) med meget tunge ting på.

En skraldebil – se skraldebilen! Skraldebilen er grøn. Den har røde lys på taget og den siger en høj lyd, når den bakker. Skraldebilen tager vores skrald med væk. Hvor kører skraldebilen hen med skraldet?

En bulldozer – se bulldozeren! Bulldozeren er gul. Den er stærk! Den er god til at skubbe sand og sten væk. Se bulldozerens hjul! Ligner de hjulene på en bil? Eller en lastbil? Nej! Bulldozeren er et bæltekøretøj. Et bæltekøretøj kan køre i meget ujævnt terræn. Altså hvor der fx er huller i vejen eller opad stejle stenbunker eller bjerge af sand.

En gravemaskine – se gravemaskinen! Er gravemaskinen mon et udrykningskøretøj eller et bæltekøretøj? Det er nemlig et bæltekøretøj! Gravemaskinen er god til at grave store huller og læsse sand op i en ladvogn. Gravemaskinen har en store graveskovl foran.

En kranbil – se kranbilen! Kranbilen kan løfte meget tunge ting. Kranbilen har rødt lys på taget. Den har mange hjul! Hvor mange hjul har kranbilen? Kranbilen har støtteben! Hvorfor mon en kranbil har støtteben? En kranbil har støtteben, så den ikke vælter, når den skal løfte tunge ting.

BIBLIOTEKERNES

Sprogspor

SPROGSTART 1-3 ÅR

Billedbogssnak til *Biler og maskiner*

- peg i bogen undervejs. Hjælp barnet med at pege og sætte ord på det, der sker i bogen.

En bil – tal om bilen. Hvad farve er den? Hvor mange hjul har den? Hvem kører bilen? Hvem sidder bag i bilen? Hvad farve er lyset foran på bilen? Og bagpå? Har du kørt i en bil? Har du kørt i en blå bil? Kender du nogen, der har en blå bil? Eller måske en rød bil?

En bus – tal om bussen. Hvad hedder ham eller hende, der kører bussen? Hvad hedder alle dem, der kører med i bussen? Hvor tror du, bussen kører hen? Har du prøvet at køre i bus? Hvor kørte bussen hen? Har du set en bus? Hvad farve havde bussen? Kan du lide at køre i bus?

En ambulance – tal om ambulancen. Hvor mange hjul har en ambulance? Kan den mon køre hurtigt? Eller kører den altid langsomt? Hvorfor kan ambulancen køre hurtigt? Er ambulancen et udrykningskøretøj? Hvad vil det sige, at ambulancen er et udrykningskøretøj? Kender du andre udrykningskøretøjer? Har du set en rigtig ambulance? Har du hørt en ambulance?

En politibil – tal om politibilen. Hvem kører i politibilen? Hvad laver en politimand? Er politibilen et udrykningskøretøj? Hvad siger en politibil? Har du set en politibil? Har du hørt en politibil?

En brandbil – tal om brandbilen. Hvem kører mon brandbilen? Hvornår er der brug for en brandbil? Når der er ildebrand, kommer brandbilen! Har du set en brandbil? Har du hørt en brandbil? Har brandbilen mon vand eller mælk i slangerne?

En tankvogn – tal om tankvognen. Hvad er der i tanken på tankbilen? Er der mælk eller vand i tanken på tankbilen? Eller kakao! Der er mælk i tanken på tankvognen. I tankvognen kan der være rigtig meget mælk! Hvor kører tankvognen mon hen med al mælken? Har du mon set en tankvogn?

En lastbil – tal om lastbilen. Er en lastbil stor eller lille? Hvad kan lastes i en lastbil? Hvem kører en lastbil? Har du set en lastbil? Har du siddet i en lastbil? Hvad tror du, lastbilen i bogen kører med? Er anhængerens mon fyldt med ... legetøj? Eller pizzaer? Eller måske sutter?

En traktor – tal om traktoren. Hvor mange hjul har traktoren? Er det mon traktorens forreste eller bagerste hjul, som er de største? Hvorfor er baghjulene mon de største?

En skraldebil – tal om skraldebilen. Hvad kører skraldebilen mon med? Kører den med mælk? Eller skrald? Skraldebilen henter vores skrald, men hvor kører den det mon hen?

En bulldozer – tal om bulldozeren. Hvad kan bulldozeren? Hvad er den god til?

En gravemaskine – tal om gravemaskinen. Hvad er gravemaskinen god til?

En kranbil – tal om kranbilen. Hvad mon kranbilen er god til? Er den god til at grave i sand? Eller er den god til at løfte tunge ting?

SPROGSTART 1-3 ÅR

Sproglege til *Biler og maskiner*

Sproglege

Hvem kører? Sæt de 6 fotos af politimand, brandmand, skraldemand, arbejdsmand m. rød hjelm, ambulanceredder og landmand i terningen. Find A3-arket med fotos af de forskellige biler og maskiner. Lad børnene skiftes til at kaste med terningen. Lander terningen med politimanden opad, finder I sammen den bil, som politimanden kører i på A3-arket. Hjælp hinanden med at sige, hvilken bil – eller maskine – det er og tal om, hvad politimanden laver, når han er på arbejde. Sæt gerne lyd på politibilen – men sæt også masser af ord på! Fortsæt legen.

Sproglege – med digitale læringsmaterialer

Story Sequencer: Indtal på forhånd sætninger på Story Sequenceren, som passer til de forskellige biler og maskiner, der er på de 6 billedkort i Sprogstartsposen. Fx: *Kan du finde billedkortet med den røde brandbil? Find politibilen! Hvor er billedkortet med skraldevognen?* Etc. Læg de 6 billedkort foran jer, og legen kan begynde. Lad barnet aktivere lyden på Story Sequenceren, én lyd ad gangen og hjælp derefter hinanden med at finde det billedkort, der passer til lyden. Sæt billedkortene i Story Sequenceren efterhånden, som I finder de rigtige kort.

Talende æsker: Find forskellige biler og maskiner frem fra kassen med legetøj på legeværelset eller i vuggestuen. Indtal på forhånd tre af bilerne eller maskinernes navne og lyde og kom biler og maskiner ned i de rigtige æsker. Lad børnene åbne æskerne og aktivere lyden. Leg nu med at indtale og matche nye biler og maskiner med navne og lyde. Måske gemmer der sig pludselig en ko (eller et andet dyr) i én af æskerne, men æsken siger stadig *En blå bil....!* Hov. Hvis koen skal være i æsken, hvad skal æsken så sige? Er koen en bil? Eller en maskine? Hvad er koen?

Endnu flere sproglege – inde & ude

Biler og maskiner. I virkeligheden! Måske kender I en rigtig politimand? En skraldemand eller en brandmand, som kan kigge forbi? Måske kan I få lov at besøge den lokale brandstation, eller I kan sige hej til skraldemanden, der kommer hos jer. Eller I kan gå omkring byggepladsen, hvor en bulldozer eller en gravemaskine måske er i gang med at flytte og grave? Det kan også være, at I er lige i nærheden af en gård med en traktor? Når I kommer hjem, finder I måske papir og farver frem. Og så skal der tegnes og tales om alt det, I har set og hørt sammen.

Fart på hjul! Find alle legeværelsets biler og maskiner frem. Find trafiklegetæppet frem, hvis I har sådan ét, eller byg en kørebane af bøger (det er faktisk ret gode til!). Legobiler er gode til at få fart på uden, at der sker alverden ved, at de kører ind i nogen eller noget. De er derfor perfekte på en stejl nedkørsel, der fx laves af en tom papkasse, der er hævet i den ene ende. En madras, der er hævet i den ene ende, eller ...?

Sluk branden! Tegn ild med kridt på fliser, plankeværk eller lignende. Sluk nu branden med vandslange, forstøver eller vandpistoler og tal om ildebranden. Hvor høje flammerne er. Hvor varm ilden er. Hvor meget vand, der skal til. Sæt masser af ord på jeres brandslukning. Se evt. filmen *Slukker brandmanden* om hunden Ib på appen Minisjang.

Hør, se og syng sangen *Gravkoen* på appen Minisjang og se film om hunden Ib, der... *Læsser jorden af.*